

STÁHTARÁÐI PRINSIHPPAMEARRÁDUS DOAIBMABIDJOPROGRÁMMAN SÁME- GIELA EALÁSKAHTTIMA

Stáhtaráđđi lea odne goalmmat beaivvi suoidnemánu 2014, oahpahus- ja kulturministeriija evttohusas mearridan sáme giela ealáskahttima doaibmabidjoprográmmas.

1 Prinsihppamearrádusa válmmaštallan

Oahpahus- ja kulturministeriija ásahii 24.9.2010 viiddis bargojoavkku, man bargun addui prográmmaevttohusa válmmaštallan. Sáme giela ealáskahttinprográmma čállin ja dan doaibmabijuid ollašuhttin gullet maid Jyrki Katainen ráđdehusa prográmmii: ”Sáme giela ealáskahttinprográmma doaibmabijut ollašuhttojit ja dasa dárbašlaš re-sursat dorvvastuvvojit. Ulbmilin lea hábmet bissovaš doaibmanmálla sáme giela ealáskahttimii ovttasbarggus oahpahus- ja kulturministeriijain.”

Bargojoavku attii evttohusas sáme giela ealáskahttinprográmma 2.3.2012 (oahpahus- ja kulturministeriija bargojoavkomuittuhančállagat ja čielggadusat 2012:7) ja evttohus sáddejuvvui viiddis cealkinjosrosii. Ráđdehus gieđahalai 12.12.2012 eahketskuvllas sámiide laktáseaddji fidnuid joatkkaválmmaštallama. Eahketskuvlla linnjágeassima mielde sáme giela ealáskahttinprográmma válmmaštallama mearrided-je joatkit ráđdehusprográmma ulbmiliid mielde.

Prinsihppamearrádus sáme giela ealáskahttima doaibmabidjoprográmma válmmaštallui bargojoavkku evttohusa ja cealkinjosrosa máhcahaga vuodul oahpahus- ja kulturministeriija jođihemiin. Prinsihppamearrádusa hámus gieđahallui sámeáššiid ministerbargojoavkku čoahkkimis 6.11.2013 sihke 10.4.2014 sihke čuvgehuspolitihkalaš ministerbargojoavkkus 10.3.2014. Ealáskahttinprográmmas ledje 24.1.2014 sámediggelága 9 § geatnegahtán ráđđádallamat sámedikkiin.

2 Sáme giela ealáskahttima guovddáš hástalusat

Ráđdehus oaidná ahte buot Suomas hállon sáme gielaid sajádat lea áittavuloš. Dain nuortalašgiella ja anárašgiella leat duodalaččat áittavuloš gielat. Maiddái davvisáme gielas lea guovlluguovdasáččat heajos sajádat Vuohču ja Eanodaga guovllus. Maŋemus jagiid leat ollašuhtton dehálaš doaibmabijut, mat sáhttet mearkkašahhti me-riin veahkehit giela ealáskahttima jus dat joatkašuvvet ja nanosmahttojuvvojit. Eanemus hoahppu lea nuortalašgiela ealáskahttimis.

Ealáhusmálla rievdan, sáme giela molsašuvvan suomagiellan, sámi árbevirolaš ealáhusaid heitot gánnáhahttivuohta ja sámiid fárren eret ruovttuguovllus áitet sáme giela lunddolaš giellageavahanbirrasiid seailuma ja sáme giela boahtteáiggi. Oktavu-ohta sámi ealáhusaide, gillii ja árbevirolaš dihtui geahnohuvvá sámiid ruovttuguovllu olggobealde.

Sámiid árbevirolaš ealáhusaide, nappo boazodollui, meahcásteapmái, čoaggimii, guolásteapmái ja duodjái laktása rikkes sámegielat terminologijja, mii vára vuolde báhcit eret anus.

Okta guovddáš hástalusain giela ealáskahttimis lea dárbblaš sámegiela ja sámegielat oahpahusa ja árrabajásgeassima dorvvasteapmi. Sápmelaš mánáin ja nuorain sullii 70 % orrot sámiid ruovttuguovllu olggobealde. Dárbbášuvvojit jođanis doaimmat dan sihkkarastimii, ahte maiddái dat mánát ja nuorat ožžot návddašit vuodđolágas dorvvastuvvon vuoigatvuodasteaset iežaset gillii ja kultuvrii.

Oktan giela ealáskahttima praktihkalaš hástalusain lea, ahte diehtu sámegiela hálliid mearis lea dávjá eahpedárkil, mii heajuda sámegiela doarju doaibmajuid lihkestuvvanvejolašvuodaid mánggain iešguđetge servodateallima oassesurggiin, nugo mat oahpahusa ordnemis sihke sosiála- ja dearvvašvuoda bálvalusaid čuoziheami. Álbmotlohkanvuogádagas lea dála geavadagaid mielde vejolaš merket olbmui dušše ovttá eatnigiela. Iešguđetge sámegielaid lea sáhtán sirret diehtovuogádagas easka borgemánus 2013 rájes.

Okta eanemus áigeguovdil hástalusain lea iešguđetge surggiid fágagelbbolaš ja sámegiela doarvái bures hálldašeaddji ámmátolbmuid meari dorvvasteapmi. Sámi giellalága dárkkuhussan lea ollašuhttit sámiid giellalága vuoigatvuodaid ja dat geatnegahtá eiseválddiid iešheanálaččat fuolahit das, ahte sámi giellalága geatnegahtán giellalága vuoigatvuodát ollašuvvet praktihkas. Láhka sisttisoallá maid ášahusaid báikkálaš virgefriddjavuhtii ja friddja oazžumii barggus sámegiela dáiddu gazzama vásas. Sámi giellalága doaibmivuodas dahkkon čielggadusaid mielde eiseválddeoktavuodain lea goittotge ain hui unnán sámegiellagat ja giellageavaheapmi lea unnán. Nu guhká go sámi giellaláhka ollašuvvá sámiid ruovttuguovllus váilevaččat, sámegielat olbmot dikšot áššideaset ovdamearkka dihte eiseválddiid luhtte praktihkalaš sivaidda geažil milloseabbot suomagillii, eaige lunddolaš giellageavahanbirrasat šatta, baicce giela geavaheapmi lea ráddjejuvvon priváhta eallinbirrasii. Dat fas mielddisbuktá ahte motivašuvdna hedjona doalahit ja gáhttet mánggabealálaš gielladáiddu.

Sámegielat medias lea mearkkašahtti rolla sámegielaid seailuheamis ja gielladáiddu gárgeheamis. Sámegielat mediasidoalut gávnojit dusse veháš sierra ahkejoavkkuide ja buot unnimus hupmon sámegielain.

Álbmotlaš láhkaásaheami lassin maiddái riikkaidgaskasaš soahpamušat suodjalit sámegiela. Soahpamušaid goziheaddji orgánat leat ovdanbuktán fuolaset sámegiela šaddamis áittavuložin. Sámegielaid ealáskahttinprográmma ulbmilin lea bealistis ovddidit Suoma sámegielaid guoskevaš riikkaidgaskasaš geatnegasvuodaid ollašuvvama.

Sámegiela ealáskahttinbarggus sáhttit maid oahppat eará Davviriikkaid vásáhusain. Norgga ráđdehus dohkkehii jagis 2009 viiddis, vihtta čuovvovaš jagi gokči sámegielaid doaibmaplána ja dan oktavuodas sámegiela geavaheami leat dorjon mánggain eallinsurggiin. Ruotas sámegiela ealáskahttin laktása riikka ođđa vehádatpolitihkkii, man ulbmilin lea dorvvastit buot álbmotlaš vehádatgielaid boahpteáigi. Sámegiella lea ealáskahtton ee. dainna ahte rávisolbmuid giela studeren dorjojuvvo, vejolašvu-

odat sámegiela mánáidgárdái viiddiduvvojit ja áhahemiin sámedikki oktavuhtii praktihkalaš giellabarggu vásté sámii giellaguovddáš lulli-Sápmái.

3 Mihttomearridilli jagis 2025

Ráđđehus bidjá mihttomearrin, ahte buot golmma sámegiela ealáskahttimis lea dáhpáhuvván čielga gárganeapmi jahkái 2025. Anárašgiella ja nuortalašgiella eai dalle šat leat duodalaččat áittavuloš gielat. Sámegiela oidnojit ja gullojit medias ja dat geavahuvvojit lunddolaččat almmolaš bálvalusain. Sámegiela geavaheapmi atno árvvus ja giela geavaheapmái movttiidahtto. Sámegiela dáidu gehččo ovdun ja ánsun mánggáin bargguin. Rájiid rasttildeaddji ovttasbargu doarju giela gárgheami ja bálvalusaid buvttadeami sámegillii.

- Eatnigiela sámegiela mánát ja nuorat ožžot árrabajásgeassima ja oahpahusa sámegillii ja sidjiide lea iežaset giela fáldat medias. Mánát ja nuorat atnet aktiivvalaččat iežaset giela sihke ruovttus, árbevirolaš ealáhusain, ustibiiguin, astoáiggedoaimmain, mánáidgárddis, skuvllas, idit- ja eahketbeaiverieggáid doaimmain sihke eará buresbirgenbálvalusain. Mánáid váhnemat ja áhku ja ádját sirdet gielaset ja árbevierruset mánáide ja áddjubiiddáseaset ja áhkkubiiddáseaset sihke ožžot dieđu ja doarjaga bajásgeassinbarguidasaset. Sámegiela rávisolbmot máhttet lohkat ja čállit iežaset giela.

- Sámegiela nubbin giellan dahje vierisgiellan hállit leat gárgehan gielladáidduset eatnigiela dássái ja atnet dan lunddolaččat ruovttus, astoáiggis, skuvllas sihke barggus bálldalaga eará gielaiguin. Sámegiela nubbin dahje vierisgiellan hálli mánáid ja nuoraid giela dorjot earenoamážit sámegiela mánáidgárddiid ovttadagat, skuvla, almmolaš bálvalusat ja media.

- Sámi beaivedikšu, giellabeasit ja skuvla doibmet lagas ovttasbarggus dorjjodettiin giela oahppama ja barget aktiivvalaš ja rikkes sámegiela dáiddu olaheami ovdii. Earenoamážit skuvlaahkásaš mánáid váhnemat ealáskahttet sámegielaset ja dorjot mánáideaset giela oahppama. Friddja čuvgehusbarggu oahppolágádusaid sámegiela fáldat lea lasihuvvon.

- Sámegiela dáidu ja geavaheapmi eiseválddiid luhtte lea oassin árgabeaivvi. Eiseválddit gárgehit sámegiela geavaheami doaimmaideasetguin.

- Sámegiela kultuvrra ja álbmotdoaimmama sajádat lea ain nanosmuvvan ja sámii dáidaga doarjun lea dahkkon eambo seammassullasažžan váldoálbmogiid ektui, dakkárin ahte sámédáidaga doarjun livččii oassin dáidaga almmolaš bálvalusaid ja doarjjahámiid.

- Sámiid ja sin kultuvrra lea šaddan eambo dovddus olles servodaga gaskkas earenoamážit oahpahusa, kultuvrra ja media vehkiin.

- Sámegiela mediafáldat buot golmma sámegillii lea lassánan ja rájiid rasttildeaddji prográmmaovttasbargu Ruotain ja Norggáin lea lassánan. Fálddagas váldojit vuhtii buot ahkejoavkkuid dárbbut.

4 Doaibmabijut

Sámegiela ealáskeapmi eaktuda sámiiin ealljáriis ja guhkes áigge gierdevaš barggu iežaset giela ja identitehtaset nanosmahttima ovdii. Dan barggus sámiiid institušuvnnain, nugo mat sámiiid ovddasteaddji sámedikkiis, sámii oahpahusguovddázis, sámemuseas ja sámii organisašuvnnain lea dehálaš mearkkašupmi. Almmushálddahusa ovddasvástádussan lea fuolahit, ahte lánkaásaheapmi, ruhtadeapmi ja dan eará doaibmabijut dorjot giela ealáskeami. Giela ealáskahttin lea guhkes áigásaš gierdevašvuoda gáibideaddji bargu, man bohtosat bohtet oidnosii easka jagiid dahje logiid jagiid áigge. Sámegiela ealáskahttima doaibmabidjoprográmma doaibmabijuid ollašuttin álggahuvvo dalá ráđđehusbaji áigge. Storra oassi doaibmabijuin leat ollašuttimis stáhtahálddahusa ja sámedikki doaimmaid bokte. Sihke sámiiid ruovttuguovllus ja dan olggobealde maiddá gielddain lea dehálaš bargu sámegiela ealáskahttima sihkkarastimis.

Dan doaibmabidjoprográmmas mearriduvvon doaimmaid lassii maiddá dieđihanga-skaomiin lea dehálaš bargu sámegiela ealáskahttimis. Earenoamážit mánáide ja nuoraide oavvilduvvon fáaldat lea dehálaš. Yleisradio earenomáš lágas meroštallojuvvon bargguide gullá buvttadit bálvalusaid sámegillii daningo sámiiide čujuhuvvon bálvalusaid ollašuttin ii leat gávppálaččat vejolaš. Ealáskahttinprográmma ulbmiliid olaheapmi eaktuda, ahte Yleisradio oassin almmolaš bálvalanbargguide čatnasa sámegiela ealáskahttimii ja ealáskahttindoaimmaid doarjumii iežas prográmmabuvttadeamis. Livččii dehálaš maid hukset digitálaš sámegielaš oahppanbirrasiid ja ealli arkiiiva. Prográmmabuvttadeami ja eará bálvalusaid sisdoallu ja viidodat árvvoštallo oassin Yleisradio almmolaš bálvalusaid ollisvuoda ja fitnodat ieš dahká dan.

Doaibmabidjoprográmmain nanosmahtto sámegielaš árrabajásgeassin ja giellabeassidoaibma, sámegielaš oahpahus gárguhuvvo olles riikkas sihke eiseválddiid ja almmusservošiid sámegiela geavaheapmi lasihuvvo. Doaibmabijut čujuhuvvojit maiddá gelbbolaš árrabajásgeassinbargiid ja oahpaheddiid meari lasiheapmái sihke sámegiela gáhttemii, vurkemii ja dutkamuša buorideapmái. Dan lassii sámii dáidaga ja kultuvrra doarjja sihke organisašuvnnaid giellabargu nanosmahttojit. Earenoamážit čalmustahttojit jođánepmosit jávkanáitaga vuolde leahkki gielaš, anáraš- ja nuortalašgielaš sajádat.

Doaibmabijuid oktavuodas gávdno árvvoštallan daid olggosgollováikkuhusain ja ollašuttima áigetávvalis. Doaibmabijut ruhtaduvvojit oasil čujuhemiin dalá mearreruđaid doaibmabijuid ollašuttimii, muhto oassi doaibmabijuin gáibidit mearreruhtalasáhusaid stáhta bušehttii. Daid doaibmabijuid oasil prinsihppamearráduš linnjageassá stáhtaráđdehusa mihttomearradási. Mearreruhtalasáhusat mearriduvvojit stáhtaruhthadoalu rámmaid siste ja jahkášaš bušehtain.

Doaibmabidju 1

Go giellabeassedoaibma viidu, stáhta bušehta giellabeassedoaimma gárgheami váras čujuhuvvon mearreruhta bajiduvvo. Giellabeassedoaibma olahuvvo maiddá sámiiid ruovttuguovllu olggobeallái. Dan lassii dahkko vejolažžan bálkáhit giellabeassebagadeaddji, gii gárgheha giela oahppama pedagogalaš metodaš ovttasbargguš giellabeasi bargiiguin ja doarju váhnemiid.

Vástida: Oahpahas- ja kulturministeriija ja sámediggi

Áigetávval ja olggosgollováikkhusat: Mearraruhta bajiduvvo jagi 2013 rájes 700 000 euroi. Doaimma viiddodettiin mihttomearrin biddjo mearreruđa lokten 1,4 miljovna euroi.

Doaimbidju 2

Árrabajásgeassima lánkaásaheami válmmaštaladettiin meroštallo árrabajásgeassinplána vuoduštusaid sajádat. Dan oktavuodas váldojit vuhtii maiddá sámegielat árrabajásgeassima doarjumii laktáseaddji gárgehandárbbut ja doaimbijut ovttasbargus sámedikkiin.

Vástida: Oahpahas- ja kulturministeriija

Áigetávval: Árrabajásgeassinlánka galggašii bohtit fápmui jagi 2015 álggu rájes.

Olggosgollováikkhusat: Dahkko virgebargun.

Doaimbidju 3

Dakkár oahpahas mii atná ávkin gáiddusoktavuodaid, gárgehuvvo dorvvastit earenomážit sámiid ruovttuguovllu olggobealde addon sámegiela oahpahusa. Gáiddusoktavuodaid ávkkástalli sámegiela oahpahas fálo daidda gielddaide, main eai leat vejolašvuodát ordnet lagasoahpahusa. Gáiddusoktavuodaid adnojit ávkin maiddá muhtun heivvolaš osiid bealis sámegielat árrabajásgeassima ollašuhttimis.

Vástida: OKM, OPH, Lappi guovlohálddahasdoaimmahat, sámediggi ja oahpahusa lágideaddjit

Áigetávval: Oahpahas- ja kulturministeriija ja Oahpahushálddahas čállet ovttas Lappi guovlohálddahasdoaimmahagain ja sámedikkiin plánaid gáiddusoahpahusa ávkkástallamis oahpaheamis ja dan ordnemis jagi 2014 loahpa rádjái. Plána vuodul álggahuvvojit gáiddusoktavuodaid ávkkástalli oahpahusa piloteren jagis 2015.

Olggosgollováikkhusat: Čielggadus dahkko virgebargun. Čielggadusas árvvoštallo ođastusa olggosgollováikkhusat.

Doaimbidju 4

Láhččo vejolašvuolta sámegiela oahppamii maiddá sámiid ruovttuguovllu olggobealde. Guorahallo leago vejolašvuolta ásahtit gielddaide geatnegasvuoda ordnet vuoddooahpahas sámegiela oahpahusa sámiid ruovttuguovllu olggobealde.

Nubbin vejolašvuoltan guorahallo gielddaid vejolašvuoda oažžut stáhta ruhtadeami sámegiela ja sámegielat oahpahusa ordnema váste olles riikkas. Dan gáibidivččii oahpahas- ja kulturdoaimma ruhtadeamis addon lága 1705/2009) 45 § sihke stáhtarádi mearrádusa (191/1999) rievdeadeami nu, ahte dat attašii oahpahas- ja kul-

turministerijai vejolašvuoda juolludit árvvoštallama mielde stáhtadoarjaga sámegiela ja sámegiela oahpahas bohtán olggosgoluide maidái sámiid ruovttuguovllu olggobealde.

Vástida: Oahpahas ja kulturministeriija, Lappi AVI

Áigetávval: Molssaeavttut čielggaduvvojit jahkái 2014 rádjái.

Olggosgollováikkhusat: Čielggadus dahkko virgebargun.

Doaimbidju 5

Sámegiela oahppomateriála buvttadeapmái oavvilduvvon mearreruhta loktejuvvui 290 000 euros 400 000 euroi jagis 2014. Mearreruhta lasihuvvo grádaid mielde ain boahteáiggisge. Mearreruđa loktemiin lasihuvvo anáraš- ja nuortalašgielat oahppomateriála buvttadeapmi ja beavttálmahtto oahppomateriála giellagáhtten ja terminologijabargu.

Vástida: Oahpahas- ja kulturministeriija, Oahpahasrádđehus

Áigetávval ja olggosgollováikkhusat: Mearreruđa sámegiela oahppomateriála buvttadeapmái oavvilduvvon mearreruđa ulbmildássin ášahuvvo guhkit áigegaskkain unnimusat 800 000 euro.

Doaimbidju 6

Stáhtaráđi mearráduš sámegiela ja sámegiela oahpahas vuoddoahpahas, logahagas ja ámmátlaš skuvlejumis juolluduvvon stáhtadoarjaga vuodštusain (191/2009) rievdaduvvo nu, ahte sámiid ruovttuguovllus sámegiela ja sámegiela oahpahasu joavkku sáhttet čohkket guokte oahppi dalle go gielddas ii leat muđui vejolašvuhta čohkket oahpahasu joavkku.

Vástida: Oahpahas- ja kulturministeriija, Lappi AVI

Áigetávval: Rievdadus bohtá fápmui lohkanjagi 2015-2016 rájes.

Olggosgollováikkhusat: Ollašuhhto dalá mearreruđaid olis.

Doaimbidju 7

Sámegiella nubbin giellan – oahppanvejolašvuodain dahkko plánaid vuodul giellaealáskahtinfávli vuoddoahpahussii. Oahpahasplánaid vuodštusaid odasmahttima oktavuodas čielggaduvvo vejolašvuhta láchčit vuoddoahpahussii sámegiella nubbin giellan- oahppogáibádusa ohppiide, geaid sámegiela dáidu ii leat eatnigiela dásis ja geat dál ožžot iežaset giela oahpahasu vieris giellan.

Vástida: Oahpahushálddahus ja sámediggi

Áigetávval: Čielggaduvvo jahkái 2014

Olggosgollováikkus: Dahkko virgebargun.

Doaimbidju 8

Ásahuvvo guhkit áigegaska ulbmilin studeantadutkosa geahččalemiid čadaheami sámegillii dađi mielde go sámegielat oahpahus lassána logahagain.

Sámegiella eatnigiella-geahččaleapmái integrerejuvvojit guokte essea-geahččaleapmi.

Dahkko vejolažžan čadahit sámegiella vierisgiellan geahččaleami sihke guhkes ja oanehis oahppomeari mielde.

Vástida: Oahpahus- ja kulturministeriija, studeantadutkkuslávdegoddi

Áigetávval: Sámegiella vieris giellan guhkes oahppomeari geahččaleami čadaheapmi ja guovtti essea-geahččaleami integreren sámegiella eatnigiellan – geahččaleapmái dahkko vejolažžan jagi 2018 rádjái. Mihttomearrin lea ahte studeantadutkosa geahččalemiid čadaheapmi sámegilli lea vejolaš jagis 2020

Olggosgollováikkus: Válmmaštallon virgebargun

Doaimbidju 9

Ollašuhitto sámegiella ja sámegielat oahpahasaid obbalaš árvvoštallan ovttasbarggus sámedikkiin. Árvvoštallan buktá varas dieđu oahpahusa gárgeheami ja mearrádusaid váste.

Vástida: Oahpahus- ja kulturministeriija, skuvlema árvvoštallanguovddáš.

Áigetávval: Árvvoštallan integrerejuvvo skuvlema árvvoštallanplánii 2016-2019.

Olggosgollováikkus: Ollašuhiton oassin skuvlejumi árvvoštallandoaimma ruhta-deami.

Doaimbidju 10

Vuoddooahpahusa vuoduštusaid ođasmahttima oktavuodas lasihuvvojit sápmelaččaid ja sin kultuvrii guoskevaš dieđut vuoddooahpahussii.

Sámeoahpahussii lasihuvvo sámiid árbevirolaš diehtu ja sámiid kultuvrra guoskevaš oasit iešguđetge oahppoávdnasiid sisdoaluin. Oahpahasplána vuoduštusaid doibmii bidjan dorjojuvvo oahppomateriálaid bokte.

Vástida: Oahpahushálddahus

Áigetávval: Ollašuhitto 2014 loahpa rádjái.

Olggosgollováikkhusat: Dahkko virgebargun.

Doaimbidju 11

Oassin astoáiggedoaimma fástán dahkamis sámeielat astoáiggedoaimma čalmmus-
tahtto oktan Oahpahushálddahusa astoáiggedoaimmaide juolluduvvon ruđaid
váldočuoggán.

Vástida: Oahpahushálddahus

Áigetávval: Kriterat dárkkistuvvojit jagi 2014 loahpa rádjái.

*Olggosgollováikkhusat: Ollašuhitto čujuhemiin mearreruđaid, mat leat Oahpa-
hushálddahusa geavahasas.*

Doaimbidju 12

Ordnejuvvo sámeielas lohkan- ja čállinmáhtu váile báhcán sápmelaččaide vejo-
lašvuohta oahppat iežaset giela lohkan- ja čállindáiddu lasihemiin vuolggadási oah-
pahusa fáldalaga dárbbu mielde olles riikkas friddja čuvgehusbarggu skuvlalágádusa-
in ja Sámi oahpahasguovddážiis earenoamážit virtuálaskuvlejumi vehkiin. Dat skuv-
lejupmi váldo oktan kvalitehta- ja gárgehanveahkkeruđaid čuožáhahkan. Ruđat juol-
luduvvojit friddja čuvgehusbarggu skuvlalágádusaide.

*Vástida: Oahpahus- ja kulturministeriija, friddja čuvgehusdoaimma skuvlalágádu-
sat, Sámi oahpahasguovddáš SOG*

*Áigetávval ja Olggosgollováikkhusat: Bissovaš doaimma, vejolaš lassiresursadár-
but čielggaduvvojit jagi 2014 lohppii*

Doaimbidju 13

Nanosmahtto sámeielat árrabajásgeassinbargiid ja oahpahanbargiid vejolašvuođa
juksat formálalaš gelbbolašvuohta dan bargui, man sii dikšot. Jagi 2014 áigge kárte-
juvvojit skuvlendárbbut, skuvlejumiid ollašuhittima vejolašvuođat ja golut. Iešguđet-
ge dárbbuide heivehuvvojit skuvlejumi, mat dahket vejolažžan oažžut formálalaš
gelbbolašvuođa studeredettiin barggu olis.

Ovttasbargu sámeielat oahpaheaddjiskuvlejumiin ja mánáidgárdeoahpaheaddjiskuv-
lejumiin sihke sámeiela ja sámeielat skuvlejumi addi skuvllaid ja mánáidgárddiid
gaskkas nanosmahtto buoridandihti hárjehallanvejolašvuođaid ja gárgehandihti oah-
pahusa.

Oahpahus- ja árrabajásgeassinbargiid skuvlejumis giddejuvvo earenoamáš fuomášupmi giela oahppama nanosmahtti pedagogalaš vugiide ja metodaide.

Vástida: Oahpahus- ja kulturministeriija, Oulu universitehta ja Lapin universitehta

Áigetávval ja olggosgollováikkusat: Skuvlenmolssaeavttut ja olggosgolut kártejuvvojit jagi 2014 áigge.

Doaimbidju 14

Oahpaheddjiide ja árrabajásgeassinbarggu bargiide fálo sámegiela vuodđoválmmašvuoda buvttadeaddji dievasmahttinskuvlejupmi. Ulbmiliin lea bagadit oahpahus- ja bajásgeassinbargiid váldit buoret vuhtii oahpahas ja eará doaimmain sámegielat giellabesiin ja mánáidgárddiin bohtán mánáid.

Oahpahus- ja bajásgeassinbargiid máhttu sámegiella eatnigiellan –oahpahas, guovtte- ja mánggagielatvuodas ja giellalávuma metodain beaiváduvvo guovlluhálddahusa ordnen dievasmahttinskuvlejumiid bokte, nu ahte dárbbalaš sámeáššiid áššedovdamuš sihkkarasto.

Vástida: Oahpahus- ja kulturministeriija, Oahpahushálddahus ja Lappi AVI

Áigetávval: Ollašuhhto jagi 2014 rájes.

Olggosgollováikkusat: Ollašuhhto čujuhemiin Oahpahushálddahusa ruhtadan oahpahasdoaimma bargiidskuvlejupmái várrejuvvon mearreruhta ođđasit.

Doaimbidju 15

Čielggaduvvo ovttasbarggus sámiid ruovttuguovllu gielddaiguin ja bargomárkanoas- sebeliiguin vejolašvuodain hukset motiverenortnega skuvlejuvvon sámegielat oahpahasdoaimma ja árrabajásgeassin bargiide sihkkarastin dihte ahte gelbbolaš bargiiguin lea doarvái hállu bargat iežaset skuvlejumi vástideaddji barggus sámiid ruovttuguovllus.

Vástida: Stáhta ruhtaministeriija

Áigetávval: Čielggadus ollašuhhto jagi 2015 loahpa rádjái.

Olggosgollováikkusat: Čielgga dahkko virgebargun.

Doaimbidju 16

Doarjut nuortalaččaid giella- ja kulturguovddáža ásaheami Čeavetjávraí ovttasbarggus nuortalaškulturuhtarájuin ja nuortalaččaid siidačoahkkimiin. Nuortalaččaid kulturguovddáža oktavuhtii huksejuvvo nuortalašgielat bálvalan- ja giellageavahanbiras.

Guovddážii sáhttit láhččit iešguđetgelágan nuortalašgielat bálvalusaid ja dohko ása-
huvvo diehtobálvalus.

*Vástida: Eana- ja meahccedoalloministeriija, oahpahas- ja kulturministeriija, nuor-
talaččaid siiddačoahkkin.*

Áigetávval: Válmmaštallan álggahuvvo jagi 2014 áigge.

*Olggosgollováikkususat: Guovddáža ásahan- ja bajásdoallangolut čielggaduvojit
válmmaštallama áigge.*

Doaimbidju 17

Beaktileabbon dahkat nuortalašgielat čohkkejuvvon materiálad (jietnabáddemate-
riála ja čálalaš materiála) analyserema ja dutkamuša dainna ulbmiliin ahte giella
normerejuvvošii buorebut. Dainna ulbmiliin materiálas dahkko maid vuđolaš dieh-
tobánku, mainna maid buoriduvvo materiála olaheami ja geavaheami njuovžilvuhta.

*Vástida: Oahpahas- ja kulturministeriija, Ruovtturiikka gielaid guovddáš, Oulu uni-
versitehta/Giellagas-instituhtta, Helsset universitehta, sámediggi ja sámearkiiva.*

*Áigetávval: Bistevaš gárgehandoaimma, diehtovuodđu dahkko jahkái 2016 lohpa
rádjái.*

*Olggosgollováikkususat: Ollašuhhto oassin lágádusaid dábálaš doaibmagoluid. Di-
ehtovuodđu huksemis šaddan goluid ferte árvvoštallat sierra.*

Doaimbidju 18

Sámiid ruovttuguovllus doaibmaválddalaš álbmotlaš, guovloguovdosaš ja báikkálaš
eiseválddit sihkkarastet, ahte sin ovttaveardásašvuodaplánat sistisdollet sámegiela
oahpahusa ja eará sámegielat bálvalusaid fidnema buorideaddji doaibmajuid. Ei-
seválddit galget ovttaveardásašvuodaplána čáledettiin dahkat ovttasbarggu sámedik-
kiin.

Ruovttuguovllu olggobealde doaibmi eiseválddit, geaid doaibmaguovllus orrot me-
arkkašahti ollu sámegielat olbmot sámegielagiid oppalašmearri ektui galget sihkkar-
rastit, ahte bálvalandárbbut sámegielaiguin leat váldon vuhtii ovttaveardásašvu-
odaplánas.

*Vástida: Sisministeriija ovttasbarggus vuoigatvuodaministeriijain, sámiid ruovttugu-
ovllu eiseválddit, ja ruovttuguovllu olggobealde doaibmi eiseválddit dárbbu mielde,
sámediggi*

Áigetávval: Joatkevaš doaibma.

Olggosgollováikkususat: Ollašuhhto oassin virgebargguid.

Doaimbaidju 19

Sámegiela kultuvrra doarjumii ja sámi organisašuvnnaid doibmii oaivvilduvvon mearreruhta stáhta jagi 2014 bušeahtas lea 176 000 euro. Mearreruđa viggat stuoridit gráđaid mielde.

Vástida: Oahpahus- ja kulturministeriija, sámediggi

Áigetávval: Ollašuhtho jagiin 2015–2017.

Olggogollováikkhusat: Árvvoštallo oassin ekonomii ja doaimma plánema.

Doaimbaidju 20

Oaivegávpotguvlui ásahuvvo sámiid deaivvadanbáiki/doaimmaguovddáš, man oktan bargun lea sámi kultuvrra ja sámegielaidda ovddeapmi.

Vástida: sámediggi sihke oahpahus- ja kulturministeriija ovttasbarggus sámi servviiguin

Áigetávval: ásaheapmi válmmaštallo jagiid 2014–2016 áigge

Olggogollováikkhusat: Olggogollováikkhusat čielggaduvvojit válmmaštallama oktavuodas.

Doaimbaidju 21

Sámegiela mánáid- ja nuoraidkultuvrra, mielde váldo maid lihkadankultuvrra, doarjun váldo váldočuoggán juolludettiin stáhtadoarjagiid dáidaga, kultuvrra, lihkadeami ja nuoraidbarggu surggiin.

Vástida: Oahpahus- ja kulturministeriija sihke eará ministerijat stáhtadoarjagiid juolludettiin.

Áigetávval: Joatkevaš doaimma. Dat stáhtadoarjjakriterat mat leat dál fámus guorahallojit doaimbaidjuid ulbmila oasil jagiid 2014 ja 2015 áigge.

Olggogollováikkhusat: Ollašuhtho čujuhemiin stáhta bušeahta mearreruđaid earenoamážit kultuvrra, lihkadeami ja nuoraidbarggu surggiin.

5 Prográmma čuovvun ja árvvoštallan

Prográmma ollašuhthima čuovvumis vástida oahpahus- ja kulturministeriija. Čuovvun ollašuhtho ovttasbarggus eará hálddahussurggiiguin ja sámedikkiin. Ministeriija raportere ealáskahttinprográmma doaimbaidjuid ollašuhthimis stáhtaráđđái.